

problem, drugim izziv.«.⁶ Kljub temu pa je potrebno ugotoviti, da so etnologi v muzejih tako s svojim »problemom« kot »izzivom« bolj ali manj prepuščeni sami sebi in svoji inventivnosti. Mogoče to sploh ni narobe ali je celo pozitivno, saj spodbuja k eksperimentiraju, menim pa, da je prav zato potrebna dosti večja povezava etnologov muzealcev — tako horizontalna kot vertikalna, možnost te povezave z medsebojnim informiranjem in preverjanjem pa vidim predvsem v SED.

OPOMBE

¹ Anka Novak, Spreminjanje vrednotenja etnoloških predmetov. Glasnik SED 16/1976, št. 3

² Naško Križnar, Ali je etnologija v muzeju aplikativna veda? Način življenja Slovencev 20. stoletja. Posvetovanje SED, Nova Gorica 1980. Lj. 1980

Ralf Ceplak, Razmerje med etnologijo in muzeologijo oz. etnološkim muzejstvu danes. Glasnik SED 23/1983, št. 3/4

Andrej Dular, Kratko razmišljanje o etnologiji v muzejih. Glasnik SED 23/1983, št. 3/4
Inja Smerdel, Razstava Vetnik (predmet — življenje) in nekaj vzporednih misli muzejske etnologije. Glasnik SED 24/1984, št. 4

³ Naško Križnar, nav. delo

⁴ Zvona Ciglič, Etnološka zbirka Pokrajinskega muzeja Koper, Glasnik SED 23/1983, št. 3/4
Argo XXII 1984

⁵ Naško Križnar, nav. delo

⁶ Inja Smerdel, nav. delo

A SHORT SURVEY OF THE CONDITION OF MUSEUM ETHNOLOGY IN LOCAL SLOVENE MUSEUMS

The second paper at the Irregular General Meeting of Slovene Ethnological Society has been written by Inga Miklavčič-Brezigar. Based on a short questionnaire she presented a survey of ethnological collections in Slovene museums according to the concept of a permanent collection, the concept of periodical exhibits, the proportion between research and classical museum work and the introduction of new tendencies into museum ethnology. The paper is a summary of answers from nine Slovene museums.

KRATKO, PREDVSEM PA STVARNO RAZMIŠLJANJE O SKUPNIH PROBLEMIH, VLOGI IN NALOGAH ETNOLOGOV KONSERVATORJEV IN MUZEALCEV

Referat na izrednem občnem zboru SED, Ljubljana, 15. nov. 1985

ZVEZDANA KOŽELJ

Vloga tako etnologov konservatorjev kakor muzealcev, njihovi napor, da bi bili enakovredno upoštevani v delovnih okoljih, zlasti pa v družbi nasploh, je izraz nizke stopnje zgodovinske zavesti in zgodovinskega načina mišljenja. Ne moremo in ne smemo se opravičevati s kratkim časom delovanja etnologov v zavodih in v muzejih, ki si poleg drugih družboslovcev skušajo odtrgati čim večji delež in družbene naklonjenosti od že tako ali tako kulturi skopo odmerjenega kosa kruha. Zato se ne smemo zgubljati v modrovanjih o razkoraku med teorijo in prakso (le kdaj in v kateri stroki je ni bilo!), temveč moramo usmerjati vse razpoložljive moči, čas in strokovnjake v vzgojo, izoblikovanje zgodovinskega načina mišljenja in opazovanja.

Razkorak med temeljno stroko in konservatorstvom kot interdisciplinarno zasnovano historiografsko disciplino je v grobem rečeno v pristopu in interpretaciji. Konservatorstvo se v bistvu ukvarja z objekti preteklosti in polpreteklosti, torej le z materialnimi ostalinami preteklih dob, ki so gledane z očmi temeljne stroke, le kamenček v mozaiku celostne kulturne podobe nosilcev obravnavanih kulturnih sestavin. Tako je v določenem smislu konservatorstvo le eden izmed virov za preučevanje, odsevanje določenega življenskega sloga skozi stavbarstvo, medtem ko si etnologi konservatorji prizadevamo prikazati ljudem organičnost ljudske arhitekture, njeno bistvo, nastanek, vloge, funkcije, vidne in nevidne pomene in kar je bistveno pomembno v našem delu, izoblikovanje možnosti in vključevanje ljudske arhitekture v sodoben način življenja in bivanja.

Ob tej priložnosti bi rada spodbudila in opozorila na nujno sodelovanje med etnologi konservatorji in muzealci, katerih predmet obravnave sta žal umetno ločeni nepremična in premična dediščina, ki sta v večini primerov nedeljiva celota. Upoštevajoč konkretno konservatorsko prakso, ne glede na dosedanje polemike o ustreznosti tako centralnega in regionalnih kakor muzejev na prostem sploh, ob podpori še danes aktualne Deklaracije ICOM o muzejih na prostem iz l. 1957 in v imenu etnologov konservatorjev apeliram na vse, da podprejo ustanovitev centralnega muzeja na prostem, dejansko skupnega problema in naloge, ki ga načrtuje SEM.

V pojasnilo Deklaracije spred skoraj trideset let in mnenja etnologov konservatorjev bi v skopih besedah prikazala bistvene sestavine: po osrednjem konservatorskem načelu ohranjamo namreč nepremične spominke »in situ«, na mestu samem, v nespremenjeni obliki in funkciji. Zlasti slednji zahtevi zelo težko uskladimo prav zaradi specifik etnoloških spomenikov, kakor so številčnost, zasebno lastništvo in živa funkcija, ki je pod pritiskom družbenoekonomskega razvoja in z njim povezanimi spremembami v bivalni kulturi in v celotnem načinu življenja. Z vidika spomeniško varstvene prakse postane tako varovanje v muzeju na prostem edina možna alternativa varovanja »in situ«, medtem ko naj arhivsko varstvo ostane in postane le izjema v primeru nemoči obeh strok.

Etnološki spomenik, ohranjen »in situ«, je posredno gledano tudi problem etnologov muzealcev: nujno bi morali sodelovati pri iskanju nadaljnje, v dosedanjih primerih običajno muzejske funkcije in postavitve. Po drugi strani pa se morajo muzealci tudi zavedati, da postanejo pristojni za varovanje odstranjenih arhitekturnih členov, detajlov, slikarij, ki po takšnem posegu postanejo premičnine.

Premalo se zavedamo in lotevamo skupnega poslanstva: popularizacije našega opravljenega dela, razskav, razstav. Zlasti pri slednjih se moramo vprašati, za koga in kako jih postavljamo. Tako mi vedno bolj prihaja na misel, da s postavitvijo glede na obstoječo (novejšo) usmerjenost temeljne stroke zlasti v sedanji prikaz načina življenja, muzej ne bo opravil svojega bistvenega poslanstva, saj obiskovalca (razen nekaj družboslovcev in etnologov samih!) postavitev tematike sodobnega življenja niti ne bo zanimala. Z nekaj besedami: muzealije sedanje in pretekle generacije lahko mirno

razstavno »zamrznemo« in jih obdelane objavimo s pomočjo vseh sodobnih tehnik in načel!

A SHORT AND CHIEFLY REALISTIC REFLECTION ON COMMON PROBLEMS,
POSITION AND TASKS OF ETHNOLOGISTS-CONSERVATORS AND MUSEUM
CUSTODIANS

In her paper Zvezda Koželj combines the conservatorial and museum ethnological practice. She regrets that both specialized ethnological orientations deal with artificially separated domains of immovable and movable cultural heritage which form an indivisible whole in most cases (in life).

ETNOLOG MUZEALEC — ZAČETNIK

Referat na izrednem občnem zboru SED, Ljubljana, 15. nov. 1985

IVANA BIZJAK-LESKOVEC

Ob začetku dela v muzeju in ob problemih, s katerimi se sreča začetnik v muzeju, se mi porajajo različne misli, o katerih bi rada spregovorila, in s tem spodbudila kolege, da tudi sami spregovorijo o teh stvareh. Ne poznam dovolj dobro preteklosti, da bi lahko vedela, koliko se je o tem že govorilo, ali so bili tovrstni problemi že obravnavani, vendar se mi zdi, da so med mlajšimi kolegi, ki delajo v muzejih, precej prisotni in pereči.

Študij etnologije je zasnovan tako, da študenta bolj ali manj pripravi na bodoče samostojno delo. To delo je res samostojno, bolje rečeno, »tebi samemu prepuščeno«, zlasti v manjših pokrajinskih, občinskih muzejih, kjer se nas tudi večina zaposli, saj imajo le redki posamezniki srečo, da dobijo delo v naših osrednjih ustanovah.

Glede na to mislim, da bi pomemben, predvsem pa obsežnejši delež pri izobraževanju etnologov na fakulteti morala imeti predavanja o muzeologiji in konservatorstvu. Nezadostno vrednotenje oz. zanemarjanje takšnega znanja je vidno že po tem, da smo ta predavanja poslušali skupaj z umetnostnimi zgodovinarji, in so bila tudi tako usmerjena, kolikor sploh lahko govorimo o kakšni usmeritvi.

Ne glede na to, da je naslov predavanj, ki jih poslušajo študentje 4. letnika etnologije »Muzeologija in konservatorstvo«, je poudarek na spoznavanju zgodovine muzejev v Sloveniji in Jugoslaviji, o konservatorstvu pa so podani samo osnovni pojmi, dostopni v najbolj splošnem leksikonu.

Mislim, da nam manjka temeljno muzeološko znanje, ki bi ga moral obvladati vsak študent etnologije, ko zapusti fakulteto. To je konkretno, če hočete, faktografsko, leksikalno znanje o dokumentaciji, obdelavi muzejskega gradiva, shranjevanju in seveda razstavljanju. Ni nujno, da se na fakulteti muzeologija predstavlja kot nekakšna visoka znanost. Ne. Potrebno in nujno je, da bodoči muzejski delavci na fakulteti spoznajo osnovne pojme in zakonitosti s področja muzeologije za svojo stroko.